

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ EMOCINIO INTELEKTO UGDYMO GALIMYBĖS LAUKO DARŽELIUOSE

Dr. Giedrė Slušnienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Edita Valčiukienė

UAB „Vilties miesto mokykla“

DOI: <https://doi.org/10.52320/svv.v1iVIII.292>

Anotacija

Emocinio intelekto ugdymas ypatingai aktualiu tampa vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą. Atsiranda natūralus poreikis susirasti draugų, bendrauti su mokytojais, rezultatyviai įsitraukti į ugdomąją veiklą, įveikti sunkumus, atpažinti bei valdyti emocijas. Lauko darželiuose, kurie pripažinti inovatyvia praktika ir neatsiejama ateities švietimo dalimi, gamtinė aplinka išnaudojama maksimaliai. Tai stimuliuoja vaikų sensorinius ir fizinius gebėjimus, pozityviai veikia jų nervų sistemą ir adaptaciją. Vyksta visuminis ir patirtinis vaiko ugdymasis, panaudojant priemones, esančias gamtoje. Straipsnyje aktualiais tampa šie probleminiai aspektai, t.y. emocinio intelekto ugdymo galimybės (ugdymo priemonės, metodai, aplinkos pritaikymas) Lauko darželiuose, pedagogų, dirbančių Lauko darželiuose, vaidmuo (per asmeninį pavyzdį) ugdant vaiko emocinį intelektą. Tyrime, taikant pusiau struktūruotą interviu, dalyvavo pedagogai, dirbantys Lauko darželiuose. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad vaikų emocinio intelekto ugdymui Lauko darželiuose didžiausią įtaką turi naudojamos funkcionalios erdvės, gamtinės priemonės, natūrali miško aplinka, vaidmeniniai žaidimai, knygų terapija ir specialios programos, orientuotos į emocinio intelekto ugdymą. Ugdant vaikų emocinį intelektą labai svarbus tėvų ir pedagogų elgsenos pavyzdys, jų bendradarbiavimas.

Pagrindiniai žodžiai: emocinis intelektas, Lauko darželis, vaikas, pedagogas, tėvai.

Įvadas

Temos aktualumas. Anot Piaget (1920), jau 4-5 metų vaikai ima sieti mintis su emocijomis, pavyzdžiui linksmi įvykiai siejami su linksma nuotaika, analogiškai yra ir su liūdesiu (<https://www.delfi.lt/plius/mokslas-inovacijos/vaiko-pazinimo-raidos-tarpsniai-jean-piaget-teorija-ir-siandienine-samprata-83810865>). Svarbu suprasti, kad vaikai nėra maži suaugusieji, galintys sąmoningai kontroliuoti savo elgesį (Myers, 2000). Todėl emocinio intelekto ugdymas tampa ypač reikšmingas. Pažangios ugdymo tendencijos rodo, kad pagrindinį dėmesį reikia sutelkti į patį vaiką, akcentuojant laisvojo ugdymo paradigmą, kur užtikrinamos vaiko teisės į natūralų, jo socialine prigimtimi grįstą ugdymą. Aktyvi veikla, kurioje vaikai gali laisvai ir nevaržomai veikti – efektyviausia ugdymo(-si) veikla. Vaikų atotrūkis nuo gamtos yra viena didžiausių šio laikmečio krizių. Gamta sąlygoja ne vien tik puikią fizinę savijautą, bet ir intelektualiai bei emociškai tvirtą asmenybę, turinčią stiprią savimone, pamatines vertybes ir moralines normas (Samson, 2016). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija pripažino, kad ugdymas lauke yra inovatyvi praktika ir neatsiejama ateities švietimo dalis. Ugdymo įstaigos raginamos maksimaliai išnaudoti visas ugdymo(-si) galimybes lauke. Lauko darželyje vyksta visuminis ir patirtinis vaiko ugdymasis, pasitelkiant visus pojūčius ir panaudojant visas natūralias priemones, esančias gamtoje.

Tyrimo problema. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas iš esmės orientuotas į proto intelekto (mąstymo, suvokimo, vaizduotės, kūrybiškumo) ir kt. gebėjimų lavinimą. Per menkas dėmesys skiriamas jausmams (emocijoms) lavinti. Paminėtina, kad žmogus protauja dviem lygmenimis: mąsto ir jaučia (Slušnienė, Balčėtienė, 2016). Ugdymo realybė rodo, kad ikimokyklinio ugdymo kontekste pasigendama tyrimų, praktinio pobūdžio rekomendacijų, susijusių su šio amžiaus vaikų emocijų suvokimo, mokymo jas valdyti ir efektyvaus panaudojimo kompetencijomis. Lietuva atsisąžėžia į gamtą, į žaliąjį kursą, peržiūri savo santykį su gamta, tačiau mažai tyrinėta, kaip tai gali padėti ugdyti vaikų emocinį intelektą. Todėl šiame kontekste aktualiais tampa šie probleminiai klausimai, t. y. kokios yra emocinio intelekto ugdymo galimybės (ugdymo priemonės, metodai, aplinkos pritaikymas) Lauko darželiuose, koks pedagogų, dirbančių Lauko darželiuose, vaidmuo (per asmeninį pavyzdį) ugdant vaiko emocinį intelektą.

Tyrimo objektas – vaikų emocinio intelekto ugdymas Lauko darželiuose.

Tyrimo tikslas – atskleisti vaikų emocinio intelekto ugdymo galimybes Lauko darželiuose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti emocinio intelekto sampratą ir raišką vaikystėje.
2. Išanalizuoti emocinio intelekto ugdymo galimybes Lauko darželiuose.
3. Ištirti pedagogų nuomonę apie ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinio intelekto ugdymo galimybes Lauko darželiuose.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, kokybinis tyrimas (pusiau struktūruotas interviu), turinio (content) kokybinė analizė.

1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinio intelekto ugdymas Lauko darželiuose**1.1. Vaiko emocinis intelektas ir jo raiška vaikystėje**

Emocinis intelektas – tai asmens savybių ir įgūdžių visuma, kuri leidžia jam gerai jaustis, būti savimi ir kartu būti sėkminga grupės/organizacijos/visuomenės dalimi (Karklytė Palevičienė, 2021).

Goleman (2009) emocinio intelekto sampratos kontekste išskyrė sėkmei svarbių savybių derinį. Pasirodo, kad žmogaus gebėjimas pažinti savo ir kito žmogaus emocijas yra dažnai svarbesnis už intelektinius jo gabumus. Pastarieji, anot autoriaus, gana kryptingai ugdomi, na, o kas užsiima emocinio intelekto ugdymu?

Lemme (2003) išskyrė šiuos du emocinio intelekto aspektus: vidinis-asmėninis intelektas ir tarpasmeninis intelektas.

Žumbakienė (2009) konstatuoja, kad emocinis intelektas – tai tarsi trijų sudedamųjų dalių derinys: savęs pažinimas, kitų žmonių pažinimas bei savireguliacija, t. y. sugebėjimas suderinti savo jausmus ir poreikius su kitų jausmais ir poreikiais taip, kad visi galėtume jaustis gerai ir pasiektume tai, ko trokštame.

Bradberry ir Greaves (2020) nurodo, kad efektyviai valdyti savo emocijas – viena iš svarbiausių bet kurio amžiaus asmens užduočių. Mūsų smegenys yra suprojektuotos taip, kad visada pirmenybė teikiama emocijoms.

Emocinį intelektą galima ugdyti bet kuriame žmogaus amžiaus tarpsnyje. Hiller, Bauer (2015) taikliai pastebėjo, kaip tenka mokytis vaikščioti, taip tenka išmokti tvarkytis ir su jausmais. Geriausi rezultatai pasiekiami tada, kada emocinio intelekto ugdymas pradamas kuo anksčiau ir kuo įvairesniais būdais.

Jausmų srityje itin svarbūs trys pagrindiniai gebėjimai, kurie tampa ikimokyklinio amžiaus vaiko raidos uždaviniais: 1. Gebėjimas suvokti ir apibūdinti savo jausmus; 2. Gebėjimas valdyti emocijas; 3. Gebėjimas suprasti kitų žmonių jausmines būsenas (Hille, Bauer, Evanschitzky, 2015).

Goleman (2009) išskiria šias sritis, kuriose pasireiškia emocinis intelektas:

- Pažįstant savo jausmus. Savivoka, jausmų atpažinimas yra emocinio intelekto pagrindas;
- Siekiant tikslo. Siekiant užsibrėžto tikslo svarbu suvaldyti savo jausmus, kad galima būtų išlaikyti dėmesingumą, kryptingai elgtis, gerai atlikti darbą, veikti kūrybingai;
- Stengiantis suvokti kitų žmonių jausmus. Tai būtina bendraujant, siekiant bendrų tikslų;
- Puoselėjant žmonių tarpusavio santykius. Bendravimo menas glaudžiai susijęs su gebėjimu valdyti kitų žmonių jausmus.

Mokslinės literatūros analizė leido sudaryti emocinio intelekto ugdymo galimybių žemėlapią vaikystėje (1 pav.):

1 pav. Emocinio intelekto ugdymo galimybių žemėlapis

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Slušnienė, Balčėtienė. (2016). *Emocinio intelekto ugdymas ikimokykliniame amžiuje. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*. Nr. 12.p.183-189.; Venslovaitė, Danylienė. (2018). *Socialinis ir emocinis ugdymas: mokytojo perspektyva*. Acta Paedagogica Vilnensia, 40(40), 111–126.; Kudriavcevaitė, Lenkauskaite. (2019). *Pedagogo kompetencijos ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų emo9+cinį intelektą*. Jaunųjų Mokslininkų Darbai, 49(2). p.21

Galima apibendrinti, kad geriausių emocinio intelekto ugdymo(si) rezultatų galima pasiekti tada, kai emocinio intelekto ugdymas pradamas kuo anksčiau ir kuo įvairesniais būdais. Išskiriamos pagrindinės sritys, kuriose pasireiškia vaiko emocinis intelektas: gebėjimas pažinti savo jausmus, gebėjimas suvokti kitų žmonių jausmines būsenas (empatija) bei puoselėjant tarpusavio santykius. Gebėjimas efektyviai valdyti savo emocijas, tai viena iš svarbiausių bet kurio amžiaus asmens užduočių.

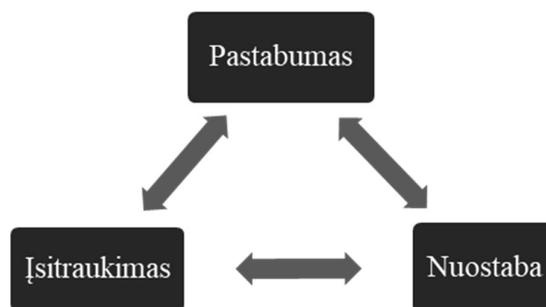
1.2. Emocinio intelekto ugdymo galimybės Lauko darželiuose

Pasak Robertson (2014), vienas pirmųjų lauko darželių buvo įkurtas Švedijoje 1985 m. „I Ur och Skur” (liet. „Lietus ar saulė“). Siw Linde, šio darželio įkūrėja, lauko pedagogiką susistemino kaip šiuolaikiškais principais grįstą ugdymo metodiką.

Lauko darželiai Lietuvoje pakankamai mažai tyrinėta ugdymo sritis, kartais gąsdinanti savo inovatyviomis idėjomis ir nauju požiūriu į vaikų ugdymą gamtoje. Lauko darželių steigėjai siekė būti pripažinti ir įtraukti į reglamentą. LR Seimas pritarė siūlymams ir priėmė sprendimą aiškiai reglamentuoti lauko darželių veiklą. 2020 metais gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai” pakeitimai, kurie numatė, kad leidimas - higienos pasas galės būti išduodamas ne tik įstaigoms, kurios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo veiklą vykdo patalpose, bet ir toms, kurios veikia lauko sąlygomis, t.y. lauko darželiams.

Ugdymo lauke šalininkai (Dodge, 2008; Little, Elliot, Wyver, 2017; Samson, 2016; Robertson, 2014) laikosi nuostatos, jog aktyvi veikla, kurioje vaikai gali laisvai ir nevaržomai veikti, yra efektyviausias ugdymo(si) būdas.

Samson (2016) išskiria šiuos elgsenos ypatumus, įtraukiančius į patyriminę veiklą gamtoje (2 pav.):

2 pav. Elgsenos ypatumai gamtoje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Samson. (2016). *Kaip užauginti gamtos vaiką: meilės gamtai menas ir mokslas*. Vilnius, p.87-89.

Autorius (2016) pabrėžė, kad vaikas vertina tai, ką vertina suaugęs žmogus. Labai svarbu kartu su vaiku pabūti gamtoje, pastebėti gyvūniją ar augmeniją, nes tai stimuliuoja pojūčius. Pojūčiai skatina įsitraukimą į veiklą. Taip vaikai palaipsniui išmoksta valdyti riziką (laipiojimas, žvejyba, balų tikrinimas). Trečiasis elgsenos ypatumas tarsi apdovanoja geru jausmu, išreiškiamu nuostaba. Džiaugiamasi tuo, ką dovanoja gamta.

Nesudėtingi dėmesingumo (įtraukiant ir jusles), kvėpavimo, atsipalaidavimo ir vizualizacijos pratimai moko vaikus nusiraminti, lengviau susitelkti. Jakonienė (2020) pastebi, kad labai svarbu ne tik vaikus mokinti įsisąmoninto dėmesingumo, bet kad tai praktikuotų ir suaugusieji: tėvai ir mokytojai. Jei užplūdus stipriai emocijai bus imamas dėmesingumo praktikos, vaikams tai atrodys kaip natūralus procesas. Tai bus vienas iš būdų, kuris padės nuraminti save ir ugdys savireguliaciją bei padės suvaldyti užplūdusias emocijas pozityviais, o ne destruktiniais būdais.

Ugdymo lauke propaguotojai Samson (2016), Robertson (2014) išskiria purvo, smėlio ir vandens žaidimų veiklos sritis. Vaikai turi įgimtą norą žaisti purvo žaidimus, kurie yra ypač svarbūs vaikų kūrybai. Žaisdami su purvu vaikai jaučiasi laisvi. Veikla su smėliu ir vandeniu skatina jų spontaniškumą, vaizduotę, ugdo mąstymo gebėjimus, stimuliuoja visas vaiko raidos sritis. Teigiamos emocijos, kurias vaikai patiria šių veiklų metu, stiprina jų emocinį intelektą.

Dodge (2008) pateikia įvairius lauko žaidimų erdvių pasiūlymus, rekomenduoja kampelius, kuriuose vaikai galėtų ugdyti savo kompetencijas: erdvės, kuriose vaikai gali žaisti, naudodami realius virtuvės rakandus, pvz., puodai keptuvės, samčiai ir kt.; erdvės, kuriose vaikai gali naudotis ratinėmis priemonėmis. Tai stiprina ne tik fizinius raumenis, bet ir gerina vaiko koordinaciją lauke; erdvės, kuriose laikomi gyvūnai. Tai suteikia vaikams galimybę jais rūpintis, pažinti, stebėti ir būti atsakingiems; erdvės, kuriose yra sodo, daržo zona. Vaikų užsiėmimai darže ugdo jų kantrybę bei atkaklumą.

Samson (2016) akcentuoja atskirų detalių svarbą žaidžiant gamtoje. Autorius išskiria šiuos žaislus: lazda, dėžė, virvė, kartoninė tūta ir purvas. Šie žaislai, neturėdami aiškios paskirties, ugdo nevaržomą kūrybiškumą ir vaizduotę, stiprina jutiminį aplinkos pažinimą ir bendrumo jausmą. Žaidimai su šiomis priemonėmis leidžia vaikams įsisąmoninti savo tapatumą ir suvokimą, kad mes esame priklausomi nuo supančios aplinkos.

Lauko darželiai daug dėmesio skiria ir vaikų sveikatai. Vietos, kuriose įrengiami šie darželiai, yra gryname ore, gamtoje, ugdymui(-si) naudojamos natūralios priemonės, daug dėmesio skiriama sveikai mitybai. Vaikai, daug laiko leiddami lauke, yra sveikesni, jų imuninė sistema stipresnė, todėl rečiau serga. Buvimas gamtoje, veiklos su natūraliomis gamtinėmis priemonėmis suteikia daugiau galimybių smulkiosios ir stambiosios motorikos lavinimui. Vaikai juos supančioje aplinkoje jaučiasi pakankamai saugiai, nes yra įtraukiami į rizikos vertinimo, atsakomybės prisiėmimo bei valdymo procesus (Karpis, Dapšauskas, 2014). Turėdami daugiau galimybių laisvai veikti vaikai savarankiškai bando įveikti kliūtis, atrasti jiems saugiausių variantų. Tai padeda ugdyti vaikų emocinę savitvardą, pasitikėjimą savimi, kas yra labai svarbu emocinio intelekto kontekste.

Galima apibendrinti, kad aktyvios veiklos Lauko darželiuose ne tik skatina vaikų fizinę raidą, aktyvumą, natūralų smalsumą, tyrinėjimų ir atradimų džiaugsmą, bet tiesiogiai veikia ir vaiko emocinį intelektą. Ugdymo(-si) erdvės gamtoje yra kompleksinės, naudojamos priemonės, neturinčios aiškios

paskirties (pagaliai, akmenys, molis, smėlis, vanduo ir kt.) yra besivystančių smegenų ir organizmo energijos šaltinis. Tai ugdo vaikų kūrybiškumą ir vaizduotę, stiprina pasitikėjimą savimi, formuoja jutiminį aplinkos pažinimą, bendrystės jausmą. Vaikai, būdami natūraliose sąlygose, atsakingiau mokosi iš savo klaidų, geriau kontroliuoja savo impulsus ir kt. Tai yra svarbūs emocinio intelekto komponentai.

2. Tyrimo metodologija

2022 – 2023 m., siekiant atskleisti ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinio intelekto ugdymo galimybes Lauko darželiuose, atliktas kokybinis tyrimas, kuriame dalyvavo viena tikslinė grupė, t. y. 12 pedagogų, dirbančių Lauko darželiuose. Tyrimas buvo vykdomas dviem etapais.

Pirmajame tyrimo etape (2022 m.), taikant pusiau struktūruotą interviu, dalyvavo šešios pedagogės, dirbančios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoje „Vilties miesto mokykla“. Dvi pedagogės, dalyvavusios tyrime, yra ikimokyklinio ugdymo mokytojos, trys – mokytojos, viena – neformaliojo ugdymo pedagogė (muzikos mokytoja). Dvi ugdytojos nurodė, kad turi metodininko kvalifikaciją, viena yra vyr. mokytoja. Ugdytojų pedagoginis stažas labai įvairus: nuo trejų iki trisdešimt dvejų metų.

Antrojo etapo metu (2023 m.), taikant tą patį tyrimo metodą, buvo kreiptasi į Lauko darželių asociaciją, ieškant pedagogų savanorių, galinčių ir norinčių dalyvauti interviu. Dalyvavo Vilniaus ir Girulių Lauko darželių pedagogai savanoriai, atsiliepę į prašymą. Šešių tyrimo dalyvių darbo stažas – nuo dvejų iki dešimties metų. Trys informantės nurodė, kad dirba kaip vyr. mokytojos, viena – ikimokyklinio ugdymo mokytoja. Dvi informantės yra Lauko darželių vadovės.

Tyrimo instrumentą, skirtą Lauko darželių pedagogams, sudarė vienuolika klausimų, kurie buvo suskirstyti į tris struktūrinės dalis. Pirmąją dalį sudarė demografiniai klausimai, antrąją – klausimai, kuriais buvo siekiama atskleisti emocinio intelekto sampratą, raišką bei svarbą ikimokykliniame amžiuje. Trečiąją grupę sudarė klausimai, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti emocinio intelekto ugdymo galimybes Lauko darželiuose. Dėl straipsnio apimties apribojimų bus pristatomi tik pagrindiniai tyrimo rezultatai.

Siekiant atskleisti panašumus, skirtumus bei išryškinti pamatinius dalykus ir pastebėti originalias idėjas, kurios įgyvendinamos praktiškai, buvo pasirinkta turinio (content) kokybinė analizė

Vykdyto tyrimo metu buvo paisoma kokybinio tyrimo atlikimo etikos: tyrimo autorės pateikė savo asmens duomenis (vardus, pavardes, įstaigas, kurias atstovauja). Tyrime dalyvaujantiems informantams buvo pateikta visa vykdomo tyrimo informacija: tyrimo tipas, tema, tikslas, metodika. Informantai buvo supažindinti, jog interviu metu gauti tyrimo rezultatai bus pristatyti laikantis konfidencialumo ir bendrojo asmens duomenų reglamento bei kodavimo principų, o tyrimo rezultatai bus pateikiami juos apibendrinus. Tyrimo dalyviams, išreiškus pageidavimą, tyrimo autorės sudarė galimybę susipažinti su apibendrintais kokybinio tyrimo rezultatais (Kardelis, 2007; Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017).

3. Tyrimų rezultatų analizė

Tyrimo pradžioje siekta išsiaiškinti, koks pedagogių požiūris į emocinio intelekto struktūrą. Pateikiant klausimą, remtasi Žumbakiene (2009), kuri nurodo, kad emocinį intelektą sudaro trys dedamosios: savęs pažinimas, kitų pažinimas ir savireguliacija.

Atlikus tyrimo rezultatų analizę, išskirtos trys subkategorijos, kurias pagrindžiantys teiginiai pateikiami lentelėje (1 lentelė).

1 lentelė. Pedagogų nuomonė apie emocinio intelekto struktūrą

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Emocinio intelekto struktūra	Savęs pažinimas	I4: „...vaikas pirmiausia turi suprasti savo jausmus...“; I6: „... pirmiausia jis susipažįsta su jį supančiu pasauliu, su savimi“; I7: „ gyvenimo pagrindas ir nuo to prasideda žmogaus ta kelionė “; I11: „ savo poreikių iškomunikavimas yra be galo svarbus “.

	Kitų pažinimas	I4: „...mokyti pažinti šalia esančio.“; I6: „...vėliau atsiranda poreikis draugauti, žaisti su kitais vaikais“; I7: „Per savęs pažinimą ateina kitų pažinimas“.
	Savireguliacija	I2: „Tai padeda vaikui darniai dirbti, veikti grupėje“; I4: „Svarbu jaustis pačiam gerai, ir kad kitas, esantis šalia, jaustųsi gerai“; I5: „Būtina, kad poreikiai būtų suderinti“; I9: „Gebant išreikšti savo emocijas, būtina reaguoti ir į kito jausmus“.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2022-2023 m.

Galima konstatuoti, kad, informantų nuomone, emocinio intelekto sudedamosios dalys turi sąsają su vaiko vystymusi. Pirmiausia vaikas yra orientuotas į savęs pažinimą. Pradėjęs perprasti savo emocijas, gali pradėti suvokti ir atpažinti kitų emocijas. Savireguliacija daugiau atsiskleidžia penktaisiais vaiko gyvenimo metais, aktyviau įsitraukiant į struktūruotus žaidimus su taisyklėmis.

Buvo tikslinga išsiaiškinti emocinio intelekto svarbą ikimokykliniame amžiuje. Išanalizavus pirmajame ir antrajame tyrimo etape dalyvavusių informantų atsakymus, jie buvo suskirstyti į tris subkategorijas (2 lentelė).

2 lentelė. Informantų nuomonė apie emocinio intelekto svarbą

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Emocinio intelekto svarba	Motyvuoja siekiant užsibrėžto tikslo	I1: „Padeda gauti norimą žaislą, pakviesti kitus vaikus kartu pažaisti“; I2: „Padeda geriau atlikti skiriamas užduotis“; I5: „Įveikęs baimę, lipa ant ledo“.
	Padeda išsiugdyti bendravimo įgūdžius	I1: „Mažiau agresijos, nepasitenkinimo bendraujant“; I4: „Padeda tinkamai reaguoti į įvairias bendravimo situacijas...“; I5: „Moko įvairių bendravimo subtilybių: kreiptis su prašymu, eiti derybų keliu, gebėti atsiprašyti“; I6: „Jei man taip nutinka, gali ir kitam atsitikti“; I7: „Emocinis raštingumas gerina tarpusavio santykius“; I10: „Vaikai mokosi bendravimo įgūdžių būdami ir veikdami kartu“; I11: „Tai labai svarbu, nes, kai vaikai užaugs, jie turės gebėti iškomunikuoti savo poreikius, suprasti savo bei kitų jausmus“; I12: „Kad nesusiformuotų netinkami elgesio ar emocijų išraiškos būdai, kurie vėliau pakenktų tiek pačiam vaikui, tiek aplinkiniams, svarbu mokinti tinkamų bendravimo būdų kuo anksčiau“.
	Gerina vaiko savijautą	I1: „Kai išmoksta paprašyti, išlaukti, susitarti, gyvenimas tampa daug geresnis“; I1: „Vaikai nori dėmesio, palaikymo viskam, ką jie daro. Sulaukę, jaučia pasitenkinimą, didžiuojasi savimi...“; I3: „Įveikti sunkumus, su kuriais susiduria dažnai, vaikai išmoksta po truputėlį. Tai kelia jų savivertę“; I7: „Nuo mūsų emocinio raštingumo priklauso mūsų tarpusavio santykiai“; I10: „Tik išmokęs bendradarbiauti komandoje, veikti, būti ir kurti kartu su kitais, vaikas bus laimingas“; I11: „Tik gebėjimas iškomunikuoti savo poreikius, suprasti savo bei kitų jausmus, gali padėti ateityje gyventi pilnavertišką gyvenimą“; I12: „Svarbiausia, kad nesusiformuotų netinkami elgesio ar emocijų raiškos būdai, kurie ateityje gali kenkti tiek pačiam vaikui, tiek aplinkiniams...“.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2022 - 2023 m.

Informantų atsakymai patvirtino, kad emocinio intelekto ugdymas gerina vaikų savijautą, skatina pozityvius jausmus ir nuostatas. Teigiamų emocijų svarbą vaikui akcentavo ir Slušnys (2018), kuris konstatavo, kad tai augina vaiko pasitikėjimą savimi, brandina humoro jausmą, todėl ateityje vaikas ramiau žiūrės į nepalankias gyvenimo situacijas, o krizės metu greičiau sugebės susitvarkyti bei priimti sprendimus, kurie jam padės krizę ne tik įveikti, bet ir iš jos pasimokyti. Tyrimo rezultatai sutapo ir su Slušnienės ir Balčėtienės (2016) pastebėjimais, kad emocinio intelekto ugdymas dar vaikystėje padeda susidraugauti, jaustis komandos dalimi, atskleisti save, įveikti stresą. Tyrime dalyvavę pedagogai

nurodė, kad emocinio intelekto ugdymas padeda siekti tikslo - motyvuoja. Tai glaudžiai siejasi su iniciatyvumu bei atkaklumu.

Evanschitzky, Bauer (2015) nurodė, kad vaikas, norėdamas išmokti susidraugauti su savo emocijomis, pirmiausia turi tas emocijas pastebėti ir jas apmąstyti. Tyrimo metu buvo svarbu išgirsti informantų nuomonę, kaip jie padeda vaikams išmokti pažinti savo emocijas. Apibendrinti tyrimo rezultatai, t. y. informantų pasisakymų prasminiai elementai (subkategorijos) pateikti lentelėje (3 lentelė).

3 lentelė. Taikomi emocijų pažinimo būdai

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Emocijų pažinimo būdai	Emocijos įvardijimas	I1: „Stengiamės nuolat įvardinti vaiko būseną, pvz., tu šį rytą atėjai į puikiai nusiteikęs; matau, kad esi kažkuo susirūpinęs” kodėl nerimauji...“; I3: „Geriausias būdas įvardinti emocijas ir paaiškinti, jog pykti galima. Svarbu išklausti ir mokinti tinkamais būdais išlieti neigiamas emocijas“; I4: „Aptariame įvairias emocijas, vaidiname siužetinius žaidimus, analizuojame įvairias situacijas“; I5: „Emocijas vaikai suvokia geriau jas įvardinus. Tu esi piktas, paaiškink mums kodėl?“; I10: „Stengiuosi aiškiai įvardinti, pvz., tu esi labai pavargęs“.
	Taikomos specialios ugdymo priemonės	I11: „Paveikios yra teminės jausmų pažinimo savaitės, mūsų darželyje taikoma Kimochi programa” ; I12: „Naudojame korteles, kurios padeda atpažinti emocijas“; I7: „Taikau Kimochi programą“; I9: „Naudoju korteles, įvairias knygas...”.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2022 - 2023 m.

Išanalizavus tyrimo duomenis matyti, kad pedagogai naudojami mokslinėje literatūroje (Giedrienė, 2015; Slušnienė, Balčėtienė, 2016 ir kt.) pateiktomis rekomendacijomis, ieško efektyviausių būdų ir priemonių, padedančių pažinti, įvardinti bei tinkamai reaguoti į kylančias emocijas.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad, anot Slušnienės ir Balčėtienės (2016), ugdymas, būtent, ir yra tas bendravimo būdas su vaikais, kuris padeda tobulėti, judėti į priekį, keisti elgesį bei nuostatas. Gero ugdymo paslaptis – emocinis intelektas. Emocinis intelektas tiek ugdytojų, tiek ugdytinių iš esmės lemia ir ugdymo kokybę.

Samson (2016) pastebi, kad gamtos nauda – tai tikrai ne vien puiki fizinė savijauta, bet ir intelektualiai ir emociškai tvirta asmenybė, turinti stiprią savimoneę, pamatines vertybes ir moralines normas.

Tyrimo metu domėtasi, kokią įtaką emocinio intelekto ugdymui turi lauko aplinka. Išskirtos subkategorijos: pastabumo ir smalsumo žadinimas, džiaugsmo ir pasitikėjimo savimi ugdymas, savikontrolės ir savarankiškumo ugdymas (4 lentelė).

4 lentelė. Lauko įtaka ugdant emocinį intelektą

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Lauko įtaka ugdant emocinį intelektą	Žadina pastabumą ir smalsumą	I1: “Pati aplinka formuoja vaiko pastabumą. Vaikas, stebėdamas gamtą, natūraliai fiksuoja pokyčius“; I2: “Vaikai, būdami gamtoje, jautriau reaguoja į augalus, į gyvūnus” ; I3: “Vaikai domisi viskuo, ką jie mato lauke”.
	Ugdo pasitikėjimą savimi, suteikia džiaugsmo	I4: „Būdami lauke vaikai mokosi tyrinėdami ir eksperimentuodami. Tai jiems padeda greičiau pasiekti asmeninę sėkmę“; I9: ”Nuolatinis kontaktas su žeme, su augalais, gelėmis, vandeniu suteikia džiaugsmo, gerina vaiko savijautą“; I10: ”Savarankiškumo galimybės, didesnė laisvė, nesuvaržyti pojūčiai, plati erdvių pasirinkimo galimybė, ugdo vaikų emocinį atsparumą, pasitikėjimą savimi“; I5: „Vaikai, galėdami laisviau judėti, patiria daugiau džiaugsmo. Vaikų emocijos ir fizinis aktyvumas sąveikauja tarpusavyje“; I11: “Vaikai turi daugiau galimybių ir vietos bėgioti, laiptuoti medžiais ir kt. Tai suteikia jiems daug džiugių akimirų”

	Formuoja savikontrolės ir savarankiškumo įgūdžius	I1: „Oro sąlygų kaita skatina vaikus stebėti, kaip jaučiasi mano kūnas, pasirūpinti tinkama apranga, vandens atsargomis, pasirūpinti žygio krepšiu, apsiauti tinkamą avalynę. Reikalui esant, paprašyti pagalbos sau ar draugui“; I8: „Kai vaikai žaidžia miške, jie privalo įsivertinti, ar pasirinktos žaidimo priemonės jiems saugios (pvz. pagalio ilgis)“; I4: „Veiklos netradicinėse erdvėse padeda vaikams išmokyti kontroliuoti savo jausmus“; I7: „Natūralioje gamtoje vaikai savaime nusiramina, pvz., klausosi medžių ošimo, vandens čiurlenimo, gali atsiriboti nuo kitų, pabūti vieni“; I6: „Natūralios erdvės lauke nevaržo vaikų, todėl jiems nekyla kažkokių stiprių ar sunkių emocijų“.
--	---	--

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2022 - 2023 m.

Pedagogai, leisdami daug laiko su vaikais lauke, pastebi, kad gamta ir veiklos lauke turi didžiulį poveikį vaiko emocinio intelekto ugdymui. Tyrimo rezultatai patvirtina ir Lazdinienės bei Tamošiūnienės (2016) išvalgas. Autorės teigia, kad veikdami lauke vaikai geriau susipažįsta su artimiausia aplinka. Šios aplinkybės skatina smalsumą, ugdo pastabumą, suteikia daugiau galimybių įvairiems potyriams, jausmams ir pažinimui. Tai skatina saugumo ir pasitikėjimo savimi jausmą. Laukas – neišsemiamą erdvę visoms kompetencijoms tobulinti, atsiskleisti.

Lauko darželių pedagogės, kalbėdamos apie emocinį intelektą skatinančias erdves, išskyrė tris pagrindines erdvių kategorijas: natūralią gamtą, darželio teritorijoje esančias erdves ir gyvąjį (triušių) kampelį (5 lentelė)

5 lentelė. Patyriminį ugdymą bei emocinį intelektą skatinančios erdvės

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Erdvės, skatinančios patyriminį ugdymą bei emocinį intelektą	Natūralios gamtinės erdvės	I8: „Naudojamės gamtinėmis erdvėmis prie jūros, miške. Vaikai susiduria su įvairiausiomis situacijomis, o emocinis spektras labai įvairus“ I10: „Naudojame natūralias gamtines erdves (miškas, pieva, nuvirtęs medis ir pan.)“; I12: „Natūralios gamtinės priemonės padeda ugdyti vaizduotę, savarankiškumą, stiprina planavimo įgūdžius“ I12: „Laisvi žaidimai gamtoje skatina vaikų savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, savireguliaciją.“
	Erdvės darželio teritorijoje	I8: „Laužavietė, esanti darželio teritorijoje, labai funkcionali“; I8: „Darže, kuris yra darželio teritorijoje, vaikai, jeigu nori, gali rankas į žemę sukišti“; I10: „Naudojame ugdytojų sukurtas erdves, pvz., daržo, purvo, smėlio, dailės zonos, laužavietė“; I9: „Darželyje yra ramybės erdvė. Joje vaikas gali pabūti vienas, jo neblaško kiti“.
	Gyvasis kampelis (triušių)	I1: „Darželyje auginame triušius. Vaikai jais rūpinasi, atneša daržovių, kartu su kitais eina maitinti. Vasarą triušiai bėgioja aptvare, į kurį gali įeiti ir vaikai, juos paglostyti, pasidžiaugti“; I5: „Gyvasis triušių kampelis. Jis labai naudingas, nes suteikia vaikams daug gerų emocijų“; I6: „Ugdo vaikų atsakingumą, nes jie supranta, kad neužtenka vien pasidžiaugti, paglostyti triušius. Reikia jais rūpintis, maitinti, girdyti“.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis, 2022 - 2023 m.

Tyrimo rezultatai iliustruoja autoriaus Bilbao (2021) nuostatas, kuriose akcentuojamas labai svarbų faktas, kad emocinės smegenys priima sprendimus, remdamosi įspūdžiais ir asmenine patirtimi. Tai patvirtina Lauko darželių pavyzdys, kuriuose daug dėmesio skiriama patyriminei vaikų veiklai. Būdami gamtoje, naudodami natūralias priemones vaikai visais savo pojūčiais patiria gamtos grožį, pasineria į paslaptingas erdves, kurios skatina vaizduotę, kūrybiškumą. Lauko darželių koncepcija - neturėti vienos erdvės, t. y. nuolat keliauti, patirti, tyrinėti. Tai sudaro prielaidas patirti platesnį emocijų spektrą ir išgyventi įvairesnes jausenas.

Tyrimo metu informantų buvo paprašyta išskirti veiksnius, kurie, jų nuomone, sąlygoja vaikų emocinį intelektą. Išanalizavus atsakymus, buvo išskirtos keturios subkategorijos, kurios pateiktos lentelėje (6 lentelė).

6 lentelė. Emocinį intelektą sąlygojantys veiksniai

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Emocinį intelektą sąlygojantys veiksniai	Mokytojo pavyzdys	I7: „Turi būti pavyzdžiu, įvardini savo emocijas“; I11: „Mokytojo vaidmuo yra labai svarbus. Tik jis gali padėti vaikui atpažinti ir įvardinti savo jausmus ir emocijas, iškomunikuoti poreikius“; I12: „Jeigu mokytojas savo pavyzdžiu demonstruos sveikas emocijų įveikas, įvardins savo jausmus, tai gebės daryti ir vaikas“.
	Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas	I10: „Tik bendradarbiaujant, bendru sutarimu galime padėti vaikui išsiugdyti reikiamas savybes“; I11: „Emocinis intelektas turi būti ugdomas tiek šeimoje, tiek ugdymo įstaigoje“; I12: „Ugdant emocinį intelektą labai svarbu, kad nebūtų disonanso tarp šeimos ir pedagogų“.
	Naudojamos priemonės ir taikomi metodai	I7: „Mes vakaro ratelyje reflektuojame įvairias situacijas...“; I8: „Sutartinių ženklų ir simbolių naudojimas erdvėse labai pasiteisina“; I9: „Mes vadovaujamės vertybėmis, kurias esame įsivardinę“; I1: „Naudojame Kimochi metodą“; I2: „Daug dėmesio skiriame lingvistinei raiškai“; I12: „Taikome specialias emocinio intelekto ugdymo programas“.
	Ugdomoji aplinka	I3: „Svarbiausia, kad vaikas jį supančioje aplinkoje jaustųsi gerai, kad rastų jo amžiumi tinkamų priemonių saviraiškai“; I5: „Terasa, miškas, visa aplinka, kuri supa vaiką, turi būti saugi ir įdomi“; I6: „Įgytos patirtys geriausiai išmoko ir suaugusius, ir vaikus. Tai padeda daugiau nei knygos“.

Šaltinis: sudarytas autorių pagal tyrimo duomenis, 2022 - 2023 m.

Abiejų tyrimo etapų metu informantai akcentavo suaugusiojo pavyzdį, iš kurio ir mokosi vaikai. Vieni tyrimo dalyviai didesnės svarbos suteikė tėvų pavyzdžiui, kiti akcentavo mokytojo savybes ir kompetencijas. Šio tyrimo rezultatai sutampa su Slušnienės ir Balčėtienės (2016) daromomis išvadomis, kad pedagogai, skirtingai nei dalis mokslininkų, nelinkę manyti, kad intelektas yra „gamtos duotas stogas“, kurį labiau lemia genetika, o ne tam tikri veiksniai.

Apibendrinant tyrimo rezultatus apie sunkumus, su kuriais tenka susidurti Lauko darželiuose dirbantiems pedagogams, galima konstatuoti, kad informantai neišskyrė specifinių sunkumų, būdingų tik Lauko darželiams. Ugdant emocinį intelektą vaikai mokomi tų pačių dalykų: įsiklausyti į save, į tai, ką kalba mūsų kūnas, mokomi pažinti ir įvardinti savo emocijas, atrasti tinkamų išraiškos būdų ir priemonių, kaip suvaldyti ir susidraugauti su mus užplūdusiomis emocijomis, ugdomi empatiją, savigarbą, mokosi pagarbaus elgesio su draugu ir supančia aplinka. Keli informantai nuogastavo, kad lauko aplinkoje gali būti sunkiau sutelkti dėmesį, nes yra daugiau dirgiklių. Jautresniam vaikui tai gali būti iššūkis, kurį jis turi įveikti. Paminėtos ir ugdytojų kompetencijos, kurias reikia nuolat tobulinti, įvaldyti naujus metodus, išbandyti naujas priemones.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė parodė, kad emocinis intelektas – tai trijų sudedamųjų derinys. Jį sudaro savęs pažinimas, kitų pažinimas ir savireguliacija – gebėjimas suderinti savo jausmus ir poreikius su kitų jausmais ir poreikiais taip, kad visi galėtume jaustis gerai. Geriausi rezultatai pasiekiami tada, kada emocinio intelekto ugdymas pradamas kuo anksčiau ir kuo įvairesniais būdais. Vaiko emocinis intelektas pasireiškia šiose srityse: gebėjime pažinti savo jausmus, gebėjime suvokti kitų žmonių jausmus (empatija) ir puoselėjant tarpusavio santykius.

2. Atlikus mokslinių šaltinių analizę galima konstatuoti, kad emocinio intelekto ugdymas – tai emocijų ir visuomeninių įgūdžių lavinimas, kuris trunka nemažai laiko, bet gali pakeisti vaiko elgesį visam gyvenimui. Tai moko vaiką suvaldyti savo emocijas, išreikšti jausmus bei pagerinti santykius su kitais žmonėmis. Lauko darželių veiklos ypatumai skatina vaikų patirtinį ugdymą(si), stimuliuoja vaikų raidą bei padeda ugdyti emocinę savitvardą, pasitikėjimą savimi. Emocinės smegenys priima sprendimus remdamosi įspūdžiais ir asmenine patirtimi, kurią vaikas įgyja sąveikaudamas su gamtine aplinka.

3. Kokybinė tyrimo rezultatų analizė parodė, kad ugdant vaikų emocinį intelektą, informantų nuomone, labai svarbios funkcionalios erdvės, esančios Lauko darželiuose. Emocinio intelekto ugdymo procese naudojamos šios priemonės ir metodai: įvairios paskirties medinės konstrukcijos, laužavietė, esanti darželio teritorijoje, gyvasis kampelis, kuriame auginami triušiai, natūrali gamtinė aplinka, vaidmeniniai žaidimai, knygų terapija, įvairios emocijų kortelės, emocinio intelekto ugdymo programos, savirefleksija. Anot tyrimo dalyvių, svarbu ir tinkamas tėvų bei pedagogų elgsenos pavyzdys, bendradarbiavimas, grįstas ugdymo tęstinumu. Tyrimo dalyviai akcentavo, kad vaikus nuolat supanti gamta, natūralus objektai stimuliuoja teigiamas vaikų emocijas, suteikia džiaugsmo.

Literatūra

1. Bradberry, Travis, & Greaves, Jean. (2020). *Emocinis intelektas 2.0*. Vilnius: Liūtai ne avys.
2. Clifford, M.Amos.(2018). Your guide to forest bathing: Experience the Healing Power of Nature. [žiūrėta 2023 m. kovo 31 d.]. Prieiga internetu: <https://www.slideshare.net/erreara/pdf-read-online-your-guide-to-forest-bathing-experience-the-healing-power-of-nature-249986463>
3. Dodge, D. T. (2008). *Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Vadovas tėvams*. Vilnius: Presvika
4. Giedrienė, R. (2015). *Raidos sutrikimai ir vaiko socializacija*. Vilnius: LEU leidykla.
5. Goleman, D. (2009). *Emocinis intelektas*. [žiūrėta 2023 m. sausio 30 d.]. Prieiga internetu: https://nibd.lt/pdfs/emocinis-intelektas_goleman.pdf
6. Hille, K., Evanschitzky, P., Bauer, A. (2015). *3-6 metų vaiko raida: psichologijos pagrindai ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams*. Vilnius: Tyto alba.
7. Jakonienė, A.(2020). Kaip Mindfulness gali padėti darbui su vaikais? [žiūrėta 2023 m. vasario 21 d.] Prieiga internetu: <https://zmogausinstitutas.lt/mindfulness/mindfulness-vaikams/>
8. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Lucilijus.
9. Karklytė Palevičienė, M. (2021). *Vaiko emocinis intelektas: kaip padėti vaikams pažinti emocijas, pasitikėti savimi ir gerai sutarti su kitais*. Vilnius: Alma littera.
10. Karpis, Ž., Dapšauskas, J. (2014). Vaikų sveikatos metais Lietuvoje startuoja sveikiausias vaikų lauko darželis. [žiūrėta 2023 m. vasario 17 d.] Prieiga internetu: <https://www.manokrastas.lt/straipsnis/vaiku-sveikatos-metais-lietuvoje-startuoja-sveikiausias-vaiku-lauko-darzelis>
11. Kudriavcevaitė, K., Lenkauskaitė, J. (2019). Pedagogų kompetencijos ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų emocinį intelektą. Jaunųjų Mokslininkų Darbai, 49(2). p.20-28.
12. Lemme, B. H. (2003). Suaugusiojo raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Įsakymas. Suvestinė redakcija 2020 05 01. Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo
14. Little, H., Elliot S., Wyver Sh.(2017). *Outdoor learning environments: spaces for exploration, discovery and risk-taking in the early years*. [Žiūrėta 2023 m. vasario 13 d.]. Prieiga internetu: <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781003116660/outdoor-learning-environments-helen-little>
15. Myers, D. G. (2000). *Psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
16. Robertson, J. (2014). *Dirty Teaching: A Beginner's Guide to Learning Outdoors*. Independent Thinking Press.
17. Sampson, S. D. (2016). *Kaip užauginti gamtos vaiką*. Vilnius: Vaga.
18. Slušnienė, G., Balčėtienė, A. (2016). Emocinio intelekto ugdymas ikimokykliniame amžiuje. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose. Nr. 12.
19. Venslovaitė, V., Danylienė, L. (2018). Socialinis ir emocinis ugdymas: mokytojo perspektyva. Acta Paedagogica Vilnensia, 40(40), 111–126.
20. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius: Vaga
21. Žumbakienė, R. (2009). Emocinis intelektas: suprasti save ir kitus. Aš ir psichologija. 5, 5-6

OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF PRESCHOOLERS IN OUTDOOR KINDERGARTENS

dr. Giedrė Slušnienė, Edita Valčiukienė

Summary

Scientific problem. Pre-school education is mainly focused on the development of intelligence. Too little attention is paid to the development of feelings (emotions). There is a lack of research, practical recommendations related to the perception of emotions in preschoolers, teaching to manage and use them effectively. Lithuania is turning to nature, but little has been studied how it can help to develop children's emotional intelligence. Problematic questions, i.e. what are the possibilities of developing emotional intelligence in Outdoor kindergartens; what is the role of educators working in Outdoor Kindergartens in developing a child's emotional intelligence.

The aim of research – to reveal the possibilities of developing children's emotional intelligence in the Outdoor Kindergartens.

Research tasks:

1. To reveal the concept and expression of emotional intelligence in childhood.
2. To analyze the possibilities of developing emotional intelligence in Outdoor kindergartens.
3. To study the opinion of educators about the possibilities of developing emotional intelligence in preschoolers in Outdoor kindergartens.

Research methods: Analysis of scientific literature and documents, qualitative research (semi-structured interview), qualitative analysis of the content.

Main results. It can be stated that, in the opinion of informants, emotional intelligence has links with the development of the child. First of all, the child is focused on self-knowledge and only later begins to understand and recognize the emotions of others. Self-regulation is revealed in the fifth year of a child's life. The responses of informants confirmed that the development of emotional intelligence improves the well-being of children, promotes positive feelings. Educators use the recommendations given in the scientific literature, look for the most effective ways and means. It is noticed that nature and outdoor activities have a huge impact on the development of the child's emotional intelligence. The concept of outdoor kindergartens is not to have a single space, i.e. to travel constantly, experience, explore. The difficulties that educators working in outdoor kindergartens have to face are not specific.

Conclusions.

1. Emotional intelligence is a combination of three components (self-knowledge, cognition of others and self-regulation). The best results are achieved when the development of emotional intelligence begins as early as possible and in as many ways as possible.
2. The peculiarities of the activities of outdoor kindergartens stimulate the experiential education of children, stimulate the development of children and help to develop emotional self-control and self-confidence. The child makes decisions, acquires personal experience in interaction with the natural environment.
3. Educators who participated in the study emphasized that functional spaces located in Outdoor Kindergartens are very important for the development of children's emotional intelligence. The participants of the study emphasized that the nature that constantly surrounds children, natural objects stimulate positive emotions of children, bring joy.

Keywords: emotional intelligence, Outdoor kindergarten, child, educator, parents.